
Zápis ze zasedání Komise pro vědu AS UK ze dne 22. března 2022

Přítomní: PhDr. David Greger, Ph.D. (PedF), Mgr. Anna Altová (PřF), doc. Mgr. Cyril Brom, Ph.D. (MFF), Bc. Martin Čihák (FF), doc. RNDr. Jiří Dolejší, CSc. (MFF), Mgr. Andrej Farkaš (MFF), doc. Dr. Phil. Pavel Himl (FHS), Mgr. Radek Holodňák (FHS), PharmDr. Eduard Jirkovský, Ph.D. (FaF), prof. PhDr. Michal Kubát, Ph.D. (FSV), MUDr. Anna Olšerová (2.LF), Bc. Terezie Remencová (HTF), doc. Petr Sláma, Ph.D. (ETF), Mgr. Karolína Štauberová (KTF), prof. MUDr. Jan Trka, Ph.D. (2.LF), Mgr. Eliška Voříšková (FaF), prof. Ing. František Zahálka, Ph.D. (FTVS), doc. David Vopřada, Dr. (KTF)

Hosté: prof. PhDr. Ladislav Křišťoufek, Ph.D. (prorektor pro vědeckou a tvůrčí činnost), PhDr. Radka Římanová, Ph.D. (ÚKUK), Ing. Milan Janíček (ÚKUK), Mgr. Valentýna Drtinová (ÚKUK), MUDr. Josef Fontana (RUK)

Program:

1. Zahájení
2. Představení priorit, cílů a úkolů v oblasti rozvoje vědy na UK na následující funkční období, diskuse se členy vedení UK k otázkám priorit a oblastí vědy z pohledu členů komise pro vědu
3. Vymezení činnosti komise
4. Materiál ÚKUK k vydavatelskému MDPI

1 – Zahájení

PhDr. David Greger, předseda Komise pro vědu AS UK, přivítal přítomné na historicky prvním jednání této komise. Představil program, který byl předem zaslán a k němuž nebyly vzneseny žádné námítky.

2 – Představení priorit, cílů a úkolů v oblasti rozvoje vědy na UK na následující funkční období, diskuse se členy vedení UK k otázkám priorit a oblastí vědy z pohledu členů komise pro vědu

Prof. Křišťoufek se ujal slova – Proběhly schůzky na všech 17 fakultách, CTS a v pátek pojedou na CERGE. Jednalo se o seznamovací kolo se současným stavem fakult a součástí. Proběhla schůzka k financování doktorského studia i schůzka s náměstkem z MO Müllerem za účasti rektorů dalších významných univerzit. Připomínkovála se aktuální verze reformy doktorského studia. Minimální hranice zaručeného příjmu doktorandů se bude odvíjet od minimální mzdy a bude řešena koeficientem mezi 1,0-1,2. UK tlačí na 1,0, protože 1,2 by bylo pro některé fakulty zničující. Aktuálně by měla jít novela do připomínkového procesu na přelomu května/června a nejbližší bude platit od akademického roku 2024/2025, ale čekáme i tak prodlouženou účinnost. Dává nám to čas se na to připravit. Třetím diskutovaným tématem bylo rozdělování financí, dojde k záseku dle minulosti, aby nedošlo k účelovému nabírání doktorandů. Část rozdělení financí bude ovlivněna kvalitativními výstupy. UK se snaží být blízko připomínkovacímu procesu. Pro oborové rady se ale nic nemění a musíme cílit na kvalitu, což je náš dlouhodobý cíl.

Považuje za velmi důležité, že změny budou potřeba dělat už při nastavení doktorského studia. Rád by se zaměřil na aktualizaci výchozích dat pro financování za vědu. Nyní je rozdělujeme na základě dat do roku 2015 a pouze je přenásobujeme různými koeficienty. Tato diskuse jistě nebude jednoduchá, ale proběhnout musí. Co se ukazuje jako problematické je, že si mnoho fakult stěžuje na (ne)fungování oborových rad. V tomto ohledu chceme změnit předpisy, aby byly oborové rady více flexibilní. Co se týče koordinačních rad, tak teprve bude muset navnímat, které fungují a které ne.

Velmi důležité bude se podívat i na financování GA UK. Rád by jej více přiblížil doktorskému studiu a udělal jej logičtější, aby se student nedozvěděl, zda GA UK (ne)dostane až ke konci studia. Rád by, aby se žádosti mohly podávat ještě před nástupem na doktorské studium.

Na Cooperatia se fakulty ptaly poměrně málo, avšak my nyní budeme sledovat jeho průběh, nyní však nechceme do ničeho radikálně zasahovat. Cooperatio je do jisté míry kontroverzní věc, nyní však nepříliš diskutovaná.

Chceme řešit i podmínky habilitačních řízení, což sice není přímo jeho agenda, ale i přesto jej to tíží. Prvním důvodem je role výuky, role aplikovaného výzkumu a kvalita vs. kvantita. Nynější kritéria kvalitu příliš nereflektují.

Posledním diskutovaným tématem je větší digitalizace doktorských studií, zejména s ohledem na ISP. Na některých programech sice vhodná není, ale jinde by byla velkým přínosem.

PhDr. Greger – Doktorské studium je tématem na Studijní komisi, ale průniky zde jsou. Finance jsou zase na Ekonomické komisi. Chybí mu informace o hodnocení vědy, další má být za roky 2019-2023. Bylo plánováno i nějaké mezihodnocení. Jak je to s hodnotícím panelem, zůstane ve stejném složení?

Prof. Křišťoufek – Ekonomická komise je spíše účetní komise, ale přijde mu, že vzorec na přepočítání kvality vědy patří spíše sem.

Logika hodnocení vědy zůstane stejná, ale je otázka, jak to kombinovat. Bohužel minulé hodnocení neprobíhalo příliš ideálně. Hlavním problémem byla nejasnost, co se vlastně dělá, jak pro fakulty, tak pro panely. Na principu se nedá nic měnit, jen zkombinovat bibliometrii a peer review. Osobně si nemyslí, že peer review je nějakým velkým ukazatelem kvality. Ve výsledku je to totiž neefektivní nástroj. Během následujících let však musí být jasno, jak budou data sbírána, abychom se na to mohli připravit. Detaily není schopný říct.

PhDr. Greger – A jaký bude termín? Bylo zhodnoceno v roce 2018, další hodnocení je za rok 2023. Bude nějaké bibliometrické mezihodnocení bez peer review nebo se uvidí časem?

Prof. Křišťoufek – To by nyní nerad sliboval.

Prof. Trka – Už máte alespoň nějakou představu, zda se postoupí k něčemu novému?

Prof. Křišťoufek – Datovou základnu máme relativně slušnou. Rád by ji postavil na základě „kvartálu X1“ a pak je otázka, jakou nelinearitu zvolit. Q1DA a k sypaní Q4. Pak jsou zde diskuze, jak přistoupit ke knihám a ke kapitolám v knihách, což je zejména problematika humanitních fakult. Základní myšlenka spočívá v tomto a mohou do toho promlouvat i projektové peníze.

Prof. Trka – V tomto jistě nebude sporu. Předchozí vedení argumentovalo tím, že se na financování vědy nic měnit nedá, protože se nedají razantně měnit rozpočty fakult. Dovede si představit dobré hodnocení, ale je pro něj horší si představit, jak porovnat biomedicínské a humanitní obory. Ale jak se provede ten velký skok?

Prof. Křišťoufek – Na FSV/FHS si tím již prošli a je mu jasné, že někde výkyvy budou. Asi se nevyhneme přechodné kohezi, která není jednoduchá v žádném systému. Asi by bylo nejjednodušší přepsat data RIF2011 a RIF2015, ale z ekonomického hlediska to není ideální. Problém je, že bychom měli nejprve začít kohezí a teprve následně se podívat na výsledky.

Doc. Brom – Trochu bych se bránil myšlence, že Ekonomická komise je „účetní komise“. Přepočet „kvality vědy“ na peníze se vždy probíral tam.

PhDr. Greger – Souhlasí, na Ekonomické komisi se budou skutečně řešit finance, ale to jádro patří spíše sem.

Mgr. Farkaš – Chce se vrátit ke strategickému fondu rektora, který je zde opakovaně řešen. Byl míněn jako přechodné financování pro pracoviště, které ztratily grant apod., ale mají šance do budoucna. Je fond stále plánován? A pokud ano, tak jak bude vypadat, koho podpoří? Co vědní obory, které dlouhodobě vykazují nedobré výsledky?

Prof. Křišťoufek – Toto je spíše strategická věc, která náleží do gesce paní rektorky. K fondu se však žádné konkrétní kroky zatím nezačaly podnikat. Nemyslí si, že je to nyní prioritou.

PhDr. Greger – Toto bylo v loňském roce velmi citlivé téma, takže tento dotaz bude nejspíše padat častěji.

Prof. Zahálka – Chce reagovat na hodnocení vědy a jeho propojení s financemi. Pokud budeme něco znovu hodnotit, tak musíme očekávat, že někde bude propad, protože jinak by ti dobří neměli z čeho dostat přidáno. Pokud se někdo obává, že propadne o 20 %, tak to je oprávněná obava. Když chceme podporovat dobré obory, tak musíme jiným ubrat. Je velmi pro nové hodnocení, jelikož např. na FTVS došlo k obrovskému nárůstu na vědě, ale na financích se to neprojevilo.

Prof. Křišťoufek – S tím naprosto souhlasí. Pro některé to však nebude jednoduchá diskuze a budeme se muset dohodnout, co vlastně je kvalita. Po zveřejnění výsledků bude další diskuze. Nebrání se tomu být spravedlivý a jedněm přidat a druhým ubrat.

Doc. Dolejší – Bylo zmíněno, že by bylo možné o GA UK požádat ještě před začátkem doktorského studia, což mu přijde poměrně ošidné, a přišlo by mu, že by bylo vhodnější, kdyby GA UK získávali studenti až po prvním ročníku studia, což by bylo spravedlivější i vůči studentům z jiných škol, kteří budou mít možnost doplnit si své vzdělání.

Prof. Křišťoufek – Magisterští studenti mohou žádat už nyní, což není novinka. Tento návrh byl spíše jen prvotní, protože si mnoho oborů nemůže dovolit, aby rok čekaly, zda jejich student grant získá či ne. Na ministerstvu se porovnávalo i se zahraničními univerzitami, což mu nepříjde vhodné. Je asi nám všem jasné, že současné nastavení Ph.D. studia není ideální a nastane ještě více problémů, jakmile dojde k reformě financování.

PhDr. Greger – Přijde mu, že chybí prostor, kde bychom diskutovali nastavení hodnocení a financování vědy, protože se často zapomíná na humanitní obory. Je proto často také těžké poznat kvalitní obory, protože v každém jsou jiné výstupy.

Prof. Černý – Je velmi zvědavý, jak hodnocení dopadne, protože si mnoho oborů myslí, že se výrazně zlepšily, ale v porovnání s jinými to nemusí být zas o tolik. Kdyby však něco nechal nezměněné, tak to jsou GA UK a Primus. V tomto tak zažitém by bylo možná nevhodné do toho zasahovat. Koordinační rady jsou podle něj zbytečné a pokud si obor řekne, že ji nechce, tak bychom mu měly vyhovět. Někde s nimi jistě mají dobré zkušenosti, ale u nich na fakultě ne. Dále bychom měli více zapojit profesionály ze zahraničí, protože nahlížet na UK optikou někoho, kdo je na ni zvyknut, objektivně nelze.

Rád by, kdyby se Biocentrum a Globcentrum více rozvíjely, jelikož mají obrovský potenciál. Rád by zde vybudoval excelenci založenou na přispění zvenku, kdy máme možnost najmout experty ze zahraničí a rozšířit naše pole působnosti.

Prof. Křišťoufek – Diskuze o Biocentru a Globcentru se vede, nyní se však řeší primárně jejich financování. Rozhodně nejsme Brno, musíme vše řešit se 17 fakultami. Řešíme, jak se postavit ke strategii, dále zda podporovat vybrané excelence nebo zda podporovat všechny skvělé obory. Je si však vědom toho, že zde tato příležitost je, ale je těžké vysvětlovat 12 nezapojeným fakultám, proč do toho chceme sypat finance.

MUDr. Fontana – Nyní řešíme, jak dodržet naše závazky, ale je hlavní se dívat i na dlouhodobou udržitelnost. Doc. Himl si postěžoval na nekvalitní hodnocení, které k humanitním oborům nebylo vlídné a doslova doporučilo publikovat směrem k národnímu publiku. Ne vždy je hlavním cílem vědy publikovat v impaktovaných publikacích. Dále se po vědcích chtějí západní výkony za východní peníze, což je velmi těžké realizovat.

Cooperatia zde byla zmíněna. Vznášel na ně dotaz i předchozímu vedení, ale nic se neměnilo, což je i jeden z důvodů, proč se na ně fakulty neptají. Dle stávajících pravidel rady nemohou o ničem rozhodnout, pouze doporučují děkanům, na co by měli zaměřit své prostředky. Ale ve výsledku je vše na bedrech děkanů, rady se je jen mohou pokoušet přemluvit. Rád by, aby se paní rektorka a koordinátoři sešli, k čemuž bohužel zatím nedošlo. Má obavu, aby neskončilo Cooperatio jen u administrace.

Prof. Krištofuk poděkoval, tyto problémy také vnímá. Nejasností je zde mnoho, ale první rok ve funkci chtějí věnovat sledování a korigování stávajících aktivit, ale již na podzim se plánují s radami scházet.

Co se týče humanitních oborů, tak ty jsou velmi specifické a nesmíme na ně zapomínat. Když chceme rozdělovat, tak to musíme nějak napočítat. Bohužel se nevyhneme tomu, že i v humanitě se budeme muset výstupy kvantifikovat, avšak můžeme se bavit o tom jak.

Doc. Sláma by rád oddělil debatu o vědě od debaty o penězích. Ve výsledku se kolem nic všechno stejně točí, ale pro naši komisi by měla být hlavním zaměřením kvalita vědy.

Prof. Trka – Nelze však oddělit smysl hodnocení od hodnocení samotného.

PhDr. Greger – Musíme ale hovořit zvlášť o hodnocení a o převedení hodnocení do financování. Již jsme prošli jedním vnitřním hodnocením, které mělo za cíl hodnotit kvalitu, avšak slyšíme, že se nepovedlo dobře. Kritika však nikde nebyla kompletně sepsána a nyní bychom se měli chystat na další hodnocení. Měli bychom si vydiskutovat konkrétní problémy, které byly, ať jim předejdeme.

Doc. Sláma – Přejde mu dobré, kdybychom vzali stávající dokument sestavený mezinárodním fórem a byli mu oponentem. V horizontu jednoho roku k němu coby komise můžeme dát vlastní stanovisko.

Prof. Kubát – Má za to, že hodnocení nebylo zas tak špatné. Za něj bylo hodnocení spravedlivé, a měli bychom se o něj opřít.

Prof. Krištofuk – Co se týká oponentury hodnocení vědy, tak od fakult máme zpětnou vazbu, což by se dublovalo s tímto záměrem. Ale rozhodně se tomu nebrání, mohlo by to být velmi přínosné.

Doc. Dolejší podporuje názor doc. Slámy. Víme, co je kvalitní věda v našem oboru, ale nemáme představu o tom, co je kvalita v jiných oborech. Měli bychom se navzájem informovat a poučit se. O kvalitě rozhodují jednotlivé panely a zbylé jim to jen odkývají, protože jim nerozumí.

3 - Vymezení činnosti komise

PhDr. Greger nasdílel dokument s náplní komise, na jehož tvorbě podíleli členové komise. Padl v něm dotaz na UNCE.

Prod. Krištofuk – K němu nebyly na fakultách žádné příspěvky. UNCE, GA UK a SVV se budou muset projednávat, ale diskuze je to více střednědobá. Musíme řešit, kde se programy překrývají. U Primusu se budou měnit drobné detaily, ale nebudou to zásadní změny.

PhDr. Greger – GA UK a doktorské studium patří Studijní komisi, proto se zde řešit nebudou. Co zde ještě nepadlo, tak to je vnější hodnocení UK. Musíme si vyjasnit, kde je chyba, pokud máme výrazně odlišné výsledky od vnitřního a od vnějšího hodnocení.

Nyní se financování promítá dle známky fakulty, ne dle známky oboru. Měli bychom řešit kvalitu oborů.

K budoucím tématům: zahraniční členové akademické obce a hodnotící. Nebudeme probírat konkrétní osoby, ale musíme řešit obecné principy, zda je to vhodné a jak je zapojit.

Prof. Zahálka – Je dobré si nějaká témata vymezit, ale o konkrétních oblastech by nehovořil.

PhDr. Greger – Při návrhu popise této komise se inspiroval popisy již stávajících komisí. Rád by konkrétnější popis proto, aby noví senátoři věděli, co přesně se projednává v jednotlivých komisích. Popis není závazný, hlavní je myšlenka.

Prof. Kubát – Nechce, abychom diskutovali o jednotlivých členech. I když nemůžeme něco nařídit, tak vydáním stanoviska můžeme ukázat, čeho docílit chceme. S tím je spojené i téma habilitací apod. Zmínil problematiku vědecké rady jeho vlastní fakulty.

4 - Materiál ÚKUK k vydavatelství MDPI

Zapsala: Amáta Vohradská, tajemnice AS UK